

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 21 ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1911

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 444

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δ. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ. — Παλαιό γράμμα πρὸς τὸν Πάλλη.
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ. Ὁ Ἀρήγιανος (συνέχεια).
ΙΑΑΣ. Ὅσοι ζωντανοὶ (Δημοτικισμός).
ΚΑΠΟΙΑ. Μουσικοκριτικά. Ἡ Περουζέ (μελόδραμα).
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. — Θεατρικά. *Καινούργια ἔργα*. (Χερουβείμ, Ὅταν ἀγαποῦμε, Μαῦρο χέρι).
Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. Ὑπεράνθρωπος (συνέχεια).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΠΑΛΑΙΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΤΗ Δ. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΑΛΛΗ. ✱ ✱

Ἐν Μυτιλήνῃ τῇ 22)3 Μαΐου 1889.

Περιποῦδάστέ μοι φίλε Κύριε Δ. Πάλλη,

Ἡ ἀπὸ 3)15 τρέχ. ἐπιστολὴ Σας εἶνε δι' ἐμὲ τῶν πολλῶν Σας πρὸς ἐμὲ δῶρων τὸ ἐπισφράγισμα, διὰ τὸ ἔποιον καὶ Σας εὐχαριστῶ. Ἀφοῦ δὲν εἶχα τὸ εὐτύχημα νὰ περάσετε ἀπὸ τὴν νησὸν μας καὶ νὰ Σας ἴδω προσωπικῶς καὶ γνωρίσω, ὅπως ἐπεθύμουν καὶ ἐπιθυμῶ πάντοτε, ἢ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Σας χαρὰ ἐμετρίασεν ἀρκετὰ τὴν στέρησιν ταύτην. Ἄλλως, ἂς ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ λείψῃ Θεοῦ θέλοντος ἡμέραν τινὰ καὶ ἢ προσωπικῆ μας συνάντησις, ἀρκεῖ μόνον ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν νὰ μ' ἐνθυμῆσθε μὲ δύο λέξεις Σας, διὰ νὰ γνωρίζω ποῦ εὕρισκεσθε.

Τὰ τραγούδια Σας ἔλαβα ἐξ Ἀθηνῶν, ὡς καὶ πρότερον ἐν ἄλλο Σας τραγοῦδι μὲ μουσικὴν ἀπὸ τὴν Ἰνδικήν. Ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ κοινὸς φίλος Κλεάνθης μοῦ ἔστειλε τὴν τῆς Ἀντιγόνης ἐκδοσὴν Σας, ἠπόρησα πῶς εὐρέθη ἔμπορος Ἑλληὴν τόσο καλὸς κριτικὸς καὶ φιλόλογος. Ἄλλ' ὅτε ἀνέγνωσα τοὺς τονισμένους στίχους Σας, εἰς τὴν πρώτην μου ἐκπληξὴν προσετέθη καὶ ἄλλη, ἣν ἐπηύξησεν ἔτι μᾶλλον ἢ ἐξ Ἀθηνῶν πλουσιωτέρα ποιητικὴ Σας ἀποστολή. Μὰ τὰς Μόσας, εἶπα, ἰδοὺ ὁ φίλος μας καὶ ποιητὴς ἀπὸ τόσοι ποιητὰς μας ἄλλους καλλιτέρας. Ναι, καλλίτερος! Οὐδὲ πρέπει νὰ ἐκλάβετε τὸν

λόγον μου τοῦτον ὡς κενὸν φιλικὸν φιλοφρόνημα. Τὸ εἶδος βέβαια τῆς ποιήσεως, εἰς ὃ ἀνάγονται τὰ «Τραγούδια γιὰ παιδιὰ», εἶνε ἐλαφρὸν ἕλιος καὶ παιγνιώδες, οὐδ' ἢ οὐσία τῶν ἄσματιῶν ἐξελέγχεται ἀπανταχοῦ ἐξ ἴσου ποιητικὴ, ἀλλ' ἢ στιχογραφικὴ καὶ γλωσσικὴ ἐκφορὰ εἶνε πανταχοῦ σχεδὸν ἀρίστη, καὶ τοιαύτη, ὅποιαν στεροῦνται ἅπαντες σχεδὸν εἰ σημερινοὶ μας ποιηταί, τοῦλάχιστον ὅσους ἔτυχε νὰ ἀναγνώσω — διότι, καθὼς εὐκόλως ἐννοεῖτε, οὔτε τοὺς γνωρίζω, οὔτε εἶνε δυνατόν νὰ τοὺς γνωρίζω ἐδῶ ἕλιος. Ὅλοι θέλουν νὰ γράφουν στίχους εἰς δημοτικὴν γλῶσσαν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν (καθ' ὅσον τοῦλάχιστον γνωρίζω) κατώρθωσε μέχρι τοῦδε τοῦτο. Ἡ γλῶσσά των αὕτη ἢ εἴθην δημοτικὴ εἶνε ἀνούσιον κρᾶμα λογισματικῶν κουρευμένων μὲ τὸ ψαλίδι φαντασιώδους τινὸς δημοτικῆς γραμματικῆς. Ὅχι ἔτι ἢ δημοτικὴ γλῶσσα εἶνε δυνατόν νὰ περάσῃ γνησίᾳ καὶ ἄκρατος εἰς ἄλλα τὰ γένη τῆς ποιήσεως. Τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, ὡς π. χ. εἰς τὸ δράμα. Ἄλλ' ὑπάρχουσιν εἶδη, καὶ ἰδίως λυρικά, ὅπου κάλλιστα ἔχει μόνον εἶνε δυνατόν ἀλλὰ καὶ ἀναπόφευκτον τοῦτο. Καὶ ὁμοίως καὶ εἰς αὐτὰ τὰ εἶδη δὲν κάμνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ μακαρονίζουσιν ἀνυπόφορα. Εἶσθε ὁ πρῶτος ἐκ τῶν νεωτέρων, ὅσους ἀνέγνωσα, ὅστις κατωρθώσατε νὰ ἐφαρμόσετε εἰς τὸ ποιητικὸν εἶδος, ὅπερ ἐξελέξατε, γνησίαν καὶ ἀνόθευτον τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, χωρὶς νὰ χάσῃ μηδ' ἐλάχιστον ἐκ τῆς φυσικῆς τῆς χάριτος, καὶ διὰ τοῦτο Σας συγχαίρω, προσκωνίζομενος καὶ εὐχόμενος ἔργα ἔτι καλλίτερα.

Ἐννοεῖται, ὅτι αὐστηρὸς κριτὴς θὰ εὕρισκε καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς Σας στίχους τοὺς τόσοι ἄλλως φυσικούς καὶ βέοντας μικροὺς τινας κήρας (οἷον σελ. 12: «δὲν ἐπιθυμῶ», σελ. 36 «τὸ ζῦγον», καὶ εἰ τι ἄλλο τοιοῦτον), ἀλλὰ ταῦτα εἶνε τόσοι ὀλίγα, ὥστε μάλιστα ἀξίζουν τὸν κόπον νὰ τ' ἀναφέρῃ τις. Ὅμοίως αὐστηρὸς κριτὴς θὰ ἐπεθύμει νὰ εἰλειπῶν καὶ βάρβαροὶ τινες λέξεις, οἷον *γλεντίζω*, κττ., εἰ καὶ ὁμολογῶ, ὅτι πολλὰ τούτων εἶνε ἀναπόφευκτα. Ἐὰν δὲ Σας κάμνω τὴν παρατήρησιν ταύτην, σκοπὸς μου εἶνε ὅχι νὰ Σας διδάξω — δὲν θὰ μοῦ κάμειτε τὸ ἄδικον νὰ ὑποθέσετε τοιοῦτόν τι — ἀλλὰ μόνον νὰ Σας εἶπω, ὅτι εἰς τὴν ἰδικήν μου ἀκσὴν δὲν κτυποῦν καλὰ οὔτε τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐκ τῆς καθαρευούσης ἀναμίγματος, οὔτε τὰ ἐκ τῶν ξένων γλωσσῶν — ἄλλως, καθὼς προεῖπα, ἐλάχιστα.